

Seçmen Tercihine Etki Eden Faktörler ve Seçim Güvenliği: Şanlıurfa İli Örneği

*Preference Factors Affecting Voter and Election Security:
The Case of Şanlıurfa Province*

Fatih Beren¹

Özet

Seçimlerde oy kullanan seçmenin, siyasi tercihlerini belirlerken farklı etmenlerden etkilendikleri bilinmektedir. Siyasi tercihlerin belirlenmesinde hangi faktörlerin etkili olduğu sorusu, hem siyaset sosyolojisinin ilgi alanına girmekte hem de farklı il ölçeklerinde yapılmış olan alan araştırmalarında görülmektedir. Araştırmalarda çoğu zaman seçmenin tercihinde hangi etmenlerin diğerlerine nazaran daha fazla etkili olduğu sorusuna da yanıt aramaktadır. Bu çalışmada “seçmen tercihinin etki eden faktörlerin neler olduğu” sorusuna, hem farklı etnik kökene sahip yurttaşların birlikte yaşadığı, hem aşiret kültürünün varlığını halen devam ettirdiği hem de terör örgütünün istismarına açık bir bölgede konumlanmış olan Şanlıurfa ili ölçeğinde cevap aranacaktır. Aynı zamanda “seçim ortamının güvenliğinin” bu tercihler üzerinde ne derece etkili olup olmadığı da araştırmanın bir diğer araştırma sorusunu teşkil etmektedir. Bu çerçevede Arap nüfusun yoğun olarak ikamet ettiği Harran ilçesi, Kürt nüfusun yoğun olarak ikamet ettiği Suruç ilçesi, Aşiret kültürünün halen yoğun olarak hissedildiği Siverek ilçesi ile il merkezinden, rastgele seçilen şahıslar ile q metodoloji tekniği ile görüşme yapılmış ve Şanlıurfa seçmeninin tercihinin etki eden faktörlerin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seçmen Davranışı, Seçmen Tercihi, Seçim Güvenliği, Q metodoloji.

¹ Dr., fatihberen@gmail.com

Abstract

It is known that electors are influenced by various factors while making their political choices. The question of “which factors are effective on the attitude of electors” not only arouses the interest of political science but is also frequently encountered in field studies in different cities. Studies are further trying to find out which factors are relatively more dominant in shaping the electors’ choice. The present study tries to find out “the factors effective on electors’ political choices” in Sanliurfa, a region open to the abuse of the terrorist organization, where people from different ethnical background live together and tribal customs are still part of daily life. In addition, “whether the security environment of elections is effective on electors’ attitude or not” is a further question of the present study. From this point of view, to find out what factors influence the voting attitudes of electors living Urfa, some interviews performed using the ‘q’ methodology with the people from Harran (people with a Arab-dominant background), Suruc (people with a predominantly Kurdish background), Siverek (where the tribal culture of living is still highly active), and some randomly chosen people from the city center.

Keywords: *Electors’ Choice, Attitude of Electors, Elections’ Security, Q Methodology.*

Giriş

Demokrasinin en önemli enstrümanlarından biri olan seçimlerin, antik Yunan kent devletlerinden günümüze kadar değişik biçimlerde gerçekleştiği bilinmekle beraber, toplumların içinde buldukları çağın niteliklerine göre de yeni şekiller aldıkları açıktır. Kent devletlerinden modern ulus devletlere geçişte, modern ulus devletlerden de Avrupa Birliği gibi diğer benzeri yapılara geçişte demokrasinin bir dizi uyum ve dönüşüm sorunu yaşadığı/yaşamakta olduğu ve yaşayacağı çeşitli akademisyenlerce de ifade edilmektedir (Sağır ve Karkın, 2005: 3; Dahl, 1994: 23). Bu ‘uyum ve dönüşüm sorunu’, toplumdaki değerlerin zaman içerisinde değiştiğini buna karşın siyasal sistemlerin ise bu değişim ile aynı paralelde ve ölçütte senkronize olamadığını göstermektedir.

Bu değişim ve dönüşüm sürecinin, seçimlerin temel nitelikleri ile ilgili olabildiği gibi ‘seçmen tercihlerini etkileyen faktörler’ ve ‘seçim güvenliği’ gibi seçimlerle dolaylı ilişkili olan konularla da ilgilidir. Örneğin XIX. yüzyılda yaşanan siyasal mücadelelerin büyük çoğunluğunun ‘genel oy’ için olması, Avrupa’nın ancak 1789 Fransız Devrimisonrası geniş bir seçmen topluluğuna sahip olması, İngiltere’de ise oy hakkının 1832 ve 1867 yıllarındaki yasal düzenlemeler ile geniş bir tabana verilmesi (Çam, 1995: 482) seçimlerin temel nitelikleri ile ilgili yaşanan değişim ve dönüşüm sürecini göstermektedir. Aynı şekilde, dar kapsamlı güvenlik felsefesinden geniş tabanlı güvenlik felsefesine doğru bir dönüşümün yaşandığı bir çağda, seçim güvenliği gibi seçime ilişkin dolaylı kavramların ve algıların da aynı kalması beklenemez.

Yaşanan değişim ve dönüşüm sadece seçim sistemleri ile ilgili değil seçmenler ve seçmenlere etki eden siyasi kültür ile de ilgilidir. Siyasi kültürdeki yaşanan değişim ve dönüşümleri görmek ise toplumsal yapıyı ve toplumsal değişim ve dönüşümleri görmekle ancak mümkündür. Örneğin Fransa’da nehir boyunca yolculuk eden Danimarkalı Vikinglere, kıydan birinin “Efendiniz kimdir?” diye sorması ve gemidekilerin “Efendimiz yok, hepimiz eşitiz.” diye cevap vermesi, akıllara eşitlik ve demokrasinin ne derece mükemmel ve muazzam olduğu izlenimini verse de, orada bahsedilen eşitliğin sadece ‘özgür erkekler’ ile sınırlı olduğu gerçeğini de gizlememektedir. Yani Vikinglerin övündükleri eşitlik, zenginlik ve konumlarına göre farklılık göstermekle beraber sadece özgür erkekler arasında idi (Dahl, 2001: 18-19).

Dolayısı ile siyasetin sosyolojik analizinde, toplumun içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik seviyeyi anlamak ve araştırmayı buna göre anlamlandırmak hayati derecede önemlidir. Bu çerçeveden hareketle makalede, seçmen tercihine etki eden faktörler güneydoğu Anadolu bölgesinin temel karakteristik özelliklerini taşıyan, feodal (aşiret) sistemi uzun yıllar yaşatan ve farklı etnik ve dini grupların uzun yıllar sorunsuz bir şekilde bir arada yaşadığı bir kent olması nedeniyle Şanlıurfa ölçeğinde ele alınmıştır.

Siyaset Sosyolojisi ve Seçmen Tercih

Siyaset sosyolojisi, toplumla siyaset arasındaki etkileşimleri inceleyen bir bilim dalı olarak, siyasetin toplumsal koşullarını incelemektedir (Vergin, 2003: 12; Bahar, 2009: 217). Dolayısıyla siyasal davranış ve seçmen tercihleri ile ilgili yapılan çalışmalar doğrudan siyaset sosyolojisinin ilgi alanında yer almaktadır. Farklı etnik kimliklere sahip ve farklı sosyo-kültürel (aşiret) yapı içindeki şahısların siyasi tercihlerinin ve bunlara etki eden faktörlerin aynı olup olmadığının araştırılması siyaset sosyolojisinin temel ilgi alanlarından biridir. Çünkü siyasetin sosyolojik çözümlenmesi, en yalın anlatımla sosyal yapılar içindeki siyasal davranışların ve sosyal yapı-siyaset ilişkisinin incelenmesi olarak özetlenebilir (Bahar, 2009: 219).

Siyaseti etkileyen faktörler, alt yapısal ve üst yapısal etkenler olarak iki başlık altında ele alınabilir. Kışlalı, demografik ve ekonomik etkenleri ‘alt yapısal etkenler’ olarak, kurumsal ve kültürel etkenleri de ‘üst yapısal etkenler’ olarak sınıflandırmaktadır (Kışlalı, 1994: 35-114). Buna göre siyasal davranışları etkileyen tüm faktörler siyaseti ve dolayısıyla siyasi tercihleri de doğrudan etkilemektedir.

Seçmen tercihini doğrudan etkileyen bir diğer etmen siyasal toplumsallaşmadır (Dilber, 2012: 3). Siyasal toplumsallaşmanın araçlarına/ajanlarına bakıldığında ise, aile, okul ve eğitim, arkadaş çevresi ve sosyal gruplar, siyasal partiler, ideolojiler ve kitle iletişim araçları görülebilmektedir. Siyasal toplumsallaşmayı sağlayan bu araçlar da doğal olarak seçmen davranışını ve seçmenin tercihini etkileyebilmektedir.

Seçmenler çoğu zaman, bilinçli veya bilinçsiz olarak, belli koşulların etkisiyle tercihlerini belirlemektedir. Seçimlerde oy vermeyi etkileyen bu koşulların neler olduğu sorusu, siyaset sosyolojisinin de uzun

zamandır ilgisini çeken önemli konulardan biridir (Gökçe, Akgün ve Karaçor, 2002: 6). Yapılan araştırmalardan da anlaşıldığı üzere, seçmen davranışını etkileyen faktörler, siyasal parti, aday, seçmen, gündem, propaganda, kitle iletişim araçları, kamuoyu araştırmaları, din, aile, çıkar grupları, kamuoyu liderleri ve ekonomi politikaları olarak sıralanabilir (Doğan ve Göker, 2010: 162-163).

Seçmen Tercihini Etkileyen Faktörlere İlişkin Yapılmış Bilimsel Araştırmalar

Dünyada seçim ve seçim süreçleri ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların tarihsel arka planının 1940'lı yıllara dayandığı İkinci dünya savaşı sonrasında da hız kazandığı söylenebilir. Seçmen davranışına yönelik yapılan çalışmalar, siyaset sosyolojisinin en geniş alanlarından biri haline gelse de araştırmacıların seçmen tercihini etkileyen faktörlerin neler konusunda halen bir görüş birliğine ulaşamamış olmaları da ayrı bir realitedir (Lipset, 1973; Gökçe, Akgün ve Karaçor, 2002: 7).

Seçmen tercihi ve seçmen davranışına yönelik yapılan bilimsel çalışmalar, “sosyolojik yaklaşım”, “Sosyo-psikolojik yaklaşım” ve “ekonomik yaklaşım” olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır (Harrop ve Miller, 1987: 130; Akgün, 2002). Sosyolojik yaklaşım, 1940'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan ilk seçmen davranışı araştırmalarını oluşturmaktadır. Bu yaklaşımın temelinde, seçmen tercihlerinin ve seçmen davranışının bireylere ait sosyal kimlikler tarafından belirlendiği varsayımı yatmaktadır.

Michigan üniversitesi Ulusal Seçim Araştırmaları merkezi tarafından yayınlanan ve alanında bireyler üzerine odaklanmış ilk bilimsel çalışma olma niteliğine sahip Amerikan Seçmeni isimli eser ile siyaset sosyolojisi “sosyo-psikolojik yaklaşım” ile tanışmıştır (Campbell vd., 1960 akt. Gökçe, Akgün ve Karaçor, 2002: 8). Sosyo-psikolojik yaklaşım seçmen tercihlerinde, bireylerin çocukluk dönemlerinden başlayan siyasal sosyalleşme sürecinin önemli oranda etkili olduğu varsayımı ile hareket etmektedir. Bu yaklaşıma göre siyasal sosyalleşme süreci neticesinde kazanılan siyasal tutumlar ve ideolojik yönelimler seçmen davranışına yön vermektedir.

Seçmen davranışını analiz etmede üçüncü model olan ekonomik yaklaşım, aynı zamanda rasyonel seçim modeli olarak da ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın temelinde fayda maksimizasyonu

olduğu varsayılır. Downs'ın 1957 yılında yayınlanan Demokrasinin Ekonomik Teorisi adlı eserinde yer verilen, “her vatandaş oyunu, kendisine diğer bütün partilerden daha fazla fayda sağlayacağına inandığı partiye verir” görüşü seçmenin rasyonel tercih yaklaşımını benimsediğini gösterir ve seçmen eğer oy verdiği partinin yetersizliğini görürse de bir sonraki dönemde siyasi tercihini kolayca değiştirebilir (Bennett ve Salisbury, 1987).

Siyasal davranış ve seçmen tercihleri ile ilgili Türkiye’de yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde ise, Türk seçmen davranışını açıklamaya dönük analitik araştırmaların oldukça sınırlı², bunun aksine siyasi partilere yönelik yapılan bilimsel araştırmaların ise oldukça yoğun olduğu görülebilmektedir (Gökçe, Akgün ve Karaçor, 2002: 10). Seçmen davranışını anlamaya dönük yapılan çalışmaların son yıllarda önemli oranda artış göstermesi ve farklı perspektif ve araştırma sorularıyla seçmen davranışını anlamaya çalışmaları bu alanı da zenginleştirmektedir.

2004 yılında yapılan bir araştırma, ailenin seçmen davranışı üzerindeki etkisine odaklanmış ve bu etkilerin seçmenlerin demografik niteliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini sorgulamıştır (Aydın ve Özbek, 2004). Aynı yıl yapılmış bir diğer bilimsel çalışma, 1995 – 2002 yılları arası seçimlerdeki siyasi partilerin sosyo-ekonomik tabanlarını Isparta ili ölçeğinde ele almakta ve partilerin tabanlarını gelir durumlarına, eğitim düzeylerine, toplumsal gruplara, cinsiyete ve yaş gruplarına göre analiz etmektedir (Sitembölükbaşı, 2004).

2007 yılında yapılan araştırma ise, Türkiye’de sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak değişen seçmen davranışına odaklanmış ve seçmen tercihini etkileyen ekonomik olan ve ekonomik olmayan (parti kimliği, toplumsal bölünmeler, değerler vs.) faktörler üzerine yoğunlaşmıştır. 2010 yılında ise Elazığ ili ölçeğinde 29 Mart yerel seçimlerindeki seçmen tercihleri üzerine bir araştırma yapılmış ve araştırma kapsamında yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi gibi demografik değişkenler bakımından seçmenlerin siyasi tercihini belirlerken etkilendiği faktörlerin birbirinden farklı olup olmadığı incelenmiştir (Doğan ve Göker, 2010: 168). Dahası özellikle son

2 1974 yılında Muzaffer SENCER tarafından kaleme alınan “Türkiye’de Sınıfsal Yapı ve Seçmen Davranışları” isimli eser, Türkiye’de bu alanda bilimsel çalışmaların sınırlı sayıda da olsa yeni olmadığını göstermektedir.

yıllarda benzer tarzda bilimsel araştırmalarda önemli oranda artış görülmekle beraber belli ölçeklerle sınırlandırılarak farklı açılardan benzer araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Özcan, 1998; Damlapınar, 2000, Erkan ve Bağlı, 2005; Akgün, 2007; Canöz, 2010; Dilber, 2012; Nergiz ve Akyıldız, 2012).

Ayrıca yabancı ülkelerde yaşayan Türk seçmen davranışına yönelik yapılmış olan siyasal davranış araştırmaları da bulunmaktadır. Örneğın Hollanda'da yaşayan genç Türk seçmenlerin, seçimlere katılım oranı ile ilgili yapılan araştırma sonuçları, siyasal aktörler, süreçler ve kurumlar hakkında bilgi sahibi olanların diğerlerine nazaran daha yoğun olarak seçimlere katıldıklarını göstermektedir (Aydemir, 2008).

Bununla birlikte Türkiye'de seçmen tercihinine etki eden faktörlere ilişkin yapılmış araştırmalar farklı sonuçlar doğurmuş ve farklı çıkarsamalar üretmiştir. Çünkü bu hususta yapılan araştırmaların ekseriyeti belli bir bölge ve belli bir zaman dilimi ile sınırlı olduğundan evreni temsil etme kaygısı bulunmamaktadır. Örneğın Kalaycıoğlu'na göre Türkiye'deki seçmen davranışını sosyo-ekonomik faktörlerden çok ideolojik ve kültürel faaliyetlere bağıldır (Kalaycıoğlu, 1999: 55). Oysa Sencer, Türkiye'deki seçmenlerin geleceğı göz önünde bulundurmadan ziyade geçmişteki ekonomik durumu dikkate aldığını öne sürmekte ve diğer kimi araştırmacılar gibi seçmen davranışını şekillendiren en önemli ve belirleyici faktörün ekonomik faktör olduğunun altını çizmektedir (Sencer, 1974: 277-278). Esmer ise 2002 yılında yaptığı analizine dayanarak, parti seçimindeki en önemli tanımlayıcı unsurun sol-sağ ideolojilerin olduğunu ileri sürmektedir (Esmer, 2002: 111).

Tüm bu araştırmalar ve sonuçları da gösteriyor ki, Kışlalı'nın da özetlediğı gibi demografik yapısı, ekonomik yapısı, sosyal yapısı ve kültürel yapısı farklı olan seçmenin, siyasi davranışına da etki eden faktörler de farklı olabilmektedir. Bu araştırmada da, kendine has kimi niteliklere sahip Şanlıurfa'da, seçmenin davranışına etki eden faktörlerin neler olduğı ve seçim ortamının güvenliğinin bu faktörler arasına girip girmediğı temel araştırma sorusudur.

Seçim Güvenliğı ve Kavramsal Analizi

Güvenlik kavramının genellikle tehdit odaklı ve risk odaklı olarak tanımlandığı, bu çerçevede tehdit odaklı güvenlik tanımının mevcut

veya muhtemel tehlikeler üzerine yoğunlaştığı, risk odaklı güvenlik yaklaşımının ise sahip olunan mevcut değerlerin tespiti ve korunması üzerine yoğunlaştığı bilinmektedir (Brauch, 2008: 78; Wolfers, 1952: 485; Baldwin, 1997: 11). Zaman içerisinde değerlerin, tehditlerin ve tehlikelerin değişmesi, güvenlikle ilgili kavramların da değişebildiğine işaret etmektedir. Nasıl ki ilk dönem insan topluluklarının güvenlik algısı/kaygısı ile günümüz modern ve karmaşık toplumların güvenlik algısı/kaygısı farklı ise seçim güvenliğine ilişkin olarak da benzer bir durumun varlığı ileri sürülebilir.

Soğuk savaş dönemindeki muhtemel tehditler nasıl ki küreselleşme ile birlikte bir değişim yaşamakta ise, seçim güvenliğine ilişkin 1950'li yılların Türkiye'sindeki tehditler de yerini günümüzde farklı tür ve şekillerdeki yeni tehditlere bırakmaktadır. Örneğin tek (TV) kanallı medyaya sahip bir toplum ile çok kanallı medyaya sahip bir toplumun sahip olduğu değerler de muhtemel tehditler de birbirinden oldukça farklıdır. Hatta her an yenilenen/tazelenen internet medyası ve diğer kitle iletişim araçlarındaki teknolojik gelişim de dikkate alındığında, köyde yaşayan insanlara ulaşmak ile şehirde yaşayan insanlara ulaşmak arasında artık bir zorluk ve gecikme farkının kalmadığı da söylenebilir. Diğer bir ifade ile eskiden seçim propagandaları köy köy dolaşarak ya da kahvehane kahve hane dolaşarak yapılırken günümüzde iletişim teknolojisinin tüm imkanlarından (twitter, youtube, sms vs.) yararlanılarak yapılıyor olması aradaki muazzam farkı açıkça göstermektedir.

Seçim güvenliği için de benzer bir durumun varlığı ifade edilebilir. Eskiden seçimi etkilemek için sandıkların çalınması, sahte oy pusulalarının basılması, seçmen kitlenin tehdit edilmesi ya da seçmen kitlenin manipüle edilmesi gibi teknikler kullanılabilmekte idi ve bu yasadışı eylemler çoğu zaman yerel düzeyde gerçekleşmekteydi. Oysaki artık iletişim teknolojisinin gelişmesi ile birlikte aynı çaba ile daha büyük kitlelerin etkilenebilmesinin yolu açılmış oldu. Örneğin terör örgütünün yapacağı propaganda ve seçmenler üzerine kuracakları baskıları, eskiden örgüt üyeleri köy köy, mahalle mahalle dolaşarak yapıyorlardı. Fakat artık terör örgütünün web sayfasından yaptıkları bir açıklama ya da Kandil'de düzenleyecekleri basın açıklaması (!), akabinde açıklamada işaret ettiği gibi gerçekleştirilen bir veya birkaç terör eylemi aynalama etkisi ile yüz binlerce insanı etkileyebilir hale gelmiştir.

Örneğin İstanbul ilinde bir dönem yaşanan kapkaç olaylarının, TV ana haber bültenlerinde birkaç gün ardı ardına verilmesinin, kapkaç olayının hiç yaşanmadığı bir Anadolu şehrinde yaşayan insanlarda da suç korkusunu arttırdığı bilinmektedir. Aynı şekilde terör örgütü organizesinde Hakkari’de ya da Şirnak’ta yaşanan sokak eylemlerini (molotoflama ve güvenlik güçleri ile çatışma) ana haber bültenlerinde yoğun olarak seyreden diğer insanların, ülkenin diğer şehirlerinde de (ve dolayısı ile kendi yaşadıkları şehirlerde de) benzer görüntülerin yaşandığı/yaşanabileceği ön kabulünden çıkışla toplumsal kesimler arasında kutuplaşma ve ayrışma oluşturabilecek bir “domino etkisine” sahip olabilmektedir. Toplum içerisinde kutuplaşma ve ayrışma oluşturması muhtemel bu etkiler, “seçmen tercihi” üzerinde tehdit oluşturacağından dolayı aynı zamanda seçim güvenliğinin de konusu olabilmektedir.

Seçim Güvenliği Kavramı Nasıl Yorumlanabilir?

En özet anlatımla değerlerin korunması olarak tanımlanabilen güvenlik kavramı, “kimin için, hangi tehditlere karşı, hangi değerlerin korunmasına yönelik, ne kadar, hangi araçlar yoluyla, hangi maliyette ve hangi zaman periyodunda güvenlik?” sorularına yanıt aranarak analiz edilmektedir (Wolfers, 1952; Baldwin, 1997).

Seçim güvenliği kavramı da bu bakış açısıyla ele alındığında “*seçime ilişkin değerlerin korunması*” olarak tanımlanabilir ve adayların, sandığın, seçmenin ve seçmen tercihinin güvenliğini (yani seçmenin özgür olarak iradesini sandığa yansıtabilmesini) kapsayan geniş bir çerçevede ele alınabilir. Oysaki şimdiye kadar seçim güvenliği denildiğinde sadece oy ve sandık güvenliği akla gelmekte ve seçim gününün güvenliği merkezli bir güvenlik anlayışı hakim olmaktadır. Oysaki yukarıda bahsedildiği gibi seçime ilişkin değerlerin korunması sadece bir günlük tedbir ile sağlanabilecek bir güvenlik türü değildir.

Ayrıca eskiden seçim güvenliği denildiğinde ilk akla gelen adayın güvenliği idi. Seçilmek üzere aday olan şahıslara yönelik suikast, kaçırma ve tehdit gibi suçlardan korunması temel amaç idi. Daha sonraları seçimlere hile karıştırılmaması için sandıkların ve oy pusulalarının güvenliği de öne çıkan bir değer olarak ortaya çıkmıştır. Oysaki günümüzde seçmenin siyasi tercihini özgürce kullanabilmesi de önemli bir değer olduğundan seçmen tercihinin güvenliği de seçim güvenliği konseptinde değerlendirilebilir. Terör örgütlerinin vatandaşa, “oyunu kullanacaksın, ... partisine oy

kullanacaksın, mühürlü pusulanın resmini de cep telefonuna çekip bana göstereceksin” şeklinde baskı uygulaması nasıl ki seçim güvenliğini tehdit eden açık bir durum ise bu tehdidi saptayarak seçmen tercihinin güvenliğini tesis etmek de bir o kadar zor bir mücadeledir.

Örneğin, terör örgütünün baskısı ile çeşitli tarihlerde kepenk kapatmaya zorlanan esnafın, okula gitmeme baskısı yapılan öğrencinin/velinin, terör örgütüne organize edilen legal ve illegal etkinliklere katılmaya zorlanan belediye çalışanlarının özgür iradelerini seçim sandığına yansıtılabilmeleri çok da kolay olmamaktadır. Ya da ülke geneli göz önüne alındığında, terörist eylem ve söylemlerle korku atmosferine ya da toplumsal kutuplaşmaya itilen bir toplumun demokratik tercihinin özgürce sandığa yansıtılması de kolay değildir. Bu amaçla seçim güvenliği, sadece seçim gününü baz alarak oy ve sandıkların korunması ile sınırlandırılmış bir çalışma olarak görülmemeli, belki üç aylık belki 6 aylık belki 1 yıllık bir geniş perspektifli güvenlik stratejileri ile ele alınmalıdır. Terör eylemleri, öğrenci olayları ya da sendikal hareketler kullanılarak toplumsal huzurun ve güvenliğin her seçim öncesi sabote edilmeye çalışıldığı dikkate alındığında, toplumsal huzur ve sükun ortamını tesis etmek ya da korumak da bu yönü ile seçim güvenliğinin bir parçasıdır.

Güvenlik her hangi bir düzeyde ele alınmak üzere izole edilemez, çünkü tüm güvenlik seviyeleri birbirleri ile ilişkilidir ve bu nedenle birbirinden soyutlanamaz (Baldwin, 1997: 7). Bu perspektiften değerlendirildiğinde, seçim güvenliği illerde sadece bir iki birimin görev alanı ile sınırlandırılmamalıdır. Terör, asayiş, kaçakçılık, organize gibi diğer suç türlerinin de doğrudan ya da dolaylı olarak seçim güvenliği ile ilişkili olduğu düşünüldüğünde, seçim güvenliği interdisipliner bir alan olarak görülmeli ve farklı birimlerin eşgüdüm içerisinde çalışması ile tesis edilmelidir.

Küreselleşmenin yoğun bir şekilde yaşandığı, kitle iletişim araçlarındaki teknolojik gelişmenin hızlı bir şekilde ilerlediği günümüzde, “seçime ilişkin değerlerin korunması” olarak özetlenebilen seçim güvenliğini toplumsal huzur ve güven ortamı ile ilişkilendirerek geniş bir çerçeveden tanımlamak ve çok yönlü olarak ele almak gerekmektedir.

Alan Araştırması: Şanlıurfa’da Seçmen Tercihine Etki Eden Faktörler

Metodoloji

Son dönemde seçmen tercihine etki eden faktörlere yönelik farklı illerde yapılan bilimsel araştırmaların sonuçları (kısmi benzerlikler gösterse de) önemli farklılıkları da barındırmaktadır. Nasıl ki metropol iller ile küçük ölçekli illerdeki siyasi kültür ve sosyo-ekonomik yapı arasında farklılıklar var ise, sanayi ve modernizasyonun etkilerini daha yakından yaşayan kentler ile geleneksel kültür ve feodal (aşiret) sistemi halen muhafaza eden kentlerdeki bireylerin seçmen tercihlerine etki eden faktörler de farklı olabilmektedir.

Bu çalışmada da, farklı etnik, dini ve kültürel yapıları bir potada eriten Şanlıurfa özelinde seçmen tercihlerine etki eden faktörlerin neler olduğu ve bunların kendi arasında öncelik sırasının ne şekilde belirlendiği tanımlanmaya çalışılacaktır. Ayrıca, modernizmin görece olarak daha yoğun yaşandığının değerlendirildiği Şanlıurfa il merkezi ve bağlı köyler, Arap nüfusun yoğun olduğu Harran ilçesi ve köyleri, Kürt nüfusun yoğun olduğu Suruç ilçesi ve köyleri ile feodal kültürün etkisini halen sürdürdüğü Siverek ilçesi ve köylerindeki bireylerin siyasi tercihlerine etki eden faktörlerin aynı olup olmadığı çalışmanın temel araştırma sorusudur.

Seçmen tercihine etki eden faktörlere yönelik farklı illerde gerçekleştirilen bilimsel araştırmalardan kimisi ekonomik faktörlere kimisi ideolojik faktörlere kimisi ise ‘aday tercihi’ veya siyasi partilerin belirleyiciliğine odaklanmaktadır. Bu araştırmada da seçmen tercihi etki eden faktörler incelenirken seçim güvenliğine odaklanılmış ve “seçim ortamının güvenliğinin” seçmen tercihleri üzerinde ne derece etkili olup olmadığı, araştırmanın bir diğer araştırma sorusunu oluşturmuştur.

Dolayısı ile bu araştırmada seçmen tercihlerine etki eden faktörlerin, farklı demografik niteliklere sahip bölgelere göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu kapsamda Şanlıurfa il merkezi ve köylerinden, Harran, Suruç ve Siverek ilçeleri ile onlara bağlı köylerden toplam 40 kişiye yönelik subjektif bir araştırma yöntemi olan Q metodoloji tekniği uygulanmıştır.³

3 Nitel bir araştırma yöntemi olan ve SPSS gibi araştırma metodlarına alternatif olarak ortaya çıkmış olan Q metodolojinin temel amacı subjektif algıları ölçmek olduğundan (mülakat tekniği gibi) evreni temsil etme kaygısı bulunmamaktadır.

Araştırmada, seçmen tercihlerine etki eden faktörlerin neler olabileceği, literatür taraması neticesi ile altı başlık altında formülize edilmiştir (Harrop ve Miller, 1987: 130; Kışlalı, 1994: 35-114; Doğan ve Göker, 2010: 162-163). Bu çerçevede geliştirilen ve Tablo 1’de yer alan ifadeler Tablo 2’de yer aldığı şekliyle Şanlıurfa ilinde yaşayan toplam 40 kişiye birebir (yüz yüze) olarak okunarak önem sıralamasına göre (kesinlikle katılmıyorum-tamamen katılıyorum) ifadeleri derecelendirmeleri ve bu derecelendirmeye göre de ifadeleri Tablo 3’deki şablona yerleştirmeleri istenmiştir.

Tablo 1: Araştırmada Kullanılan İfadeler

Ekonomik Faktörler	Ekonomik Durum	18	Seçimde vereceğim oyu, ekonominin iyi ya da kötü olması belirler.
		6	Seçim tercihim ekonomik nedenler belirlemez.
	Ekonomik Politikalar	24	Siyasilerin ekonomi vaatlerini dikkate alır, ona göre oyumu kullanırım.
		12	Siyasilerin ekonomik vaatleri bana hiçbir zaman inandırıcı gelmez.
İdeolojik Faktörler	Siyasi Görüş	17	İnançlarım ya da siyasal görüşüme uygun olan partiye oy veririm.
		5	Seçimde vereceğim oyu, inançlarım ya da siyasal görüşüm belirlemez.
	Partiye Bağlılık	23	Seçimlerde ne olursa olsun partimin öne çıkardığı adayı desteklerim.
		11	Partimin öne çıkardığı adayın yetersiz olduğunu düşünürsem, seçimde onu desteklemem.
Kültürel Faktörler (Siyasi kültür)	Oy Kullanma	16	Seçimlerde (yaşlı-genç, kadın-erkek) herkes kendi oyunu bizzat kendisi kullanır.
		4	Aile reisi, ağa ya da muhtar seçimlerde zaman zaman aileleri adına da oy kullanabilir.
	Seçmen Tercihi	22	Oyumu kime vereceğimi bazen aileme ya da aşiretime danışırım.
		10	Oyumu kime vereceğime <u>allem</u> ya da <u>aşiretim asla karışamaz.</u>
Feodal Faktörler	Seçmen tercihi	15	Seçimde aşiretimden ya da ailemden bir aday varsa öncelikle onu desteklerim.
		3	Eğer aday gerçekten nitelikli ve liyakatlı ise aşiretine bakmadan doğrudan desteklerim.
	Aday olma	21	Çevremdeki insanların çoğu, aşiretinden ya da ailesinden izin almadığı sürece aday olamazlar.
		9	Seçimlerde aday olabilmek için PKK'nin görüşü önemlidir.
Demografik Faktörler	Etnik yapı	14	Seçimde kendi milletimden (Kürt, Arap, Türkmen vs.) veya bölgem insanından gelen bir aday varsa öncelikle onu desteklerim.
		2	Eğer aday gerçekten liyakatlı ise etnik kimliğine (Kürt, Türkmen, Arap vs.) bakmadan desteklerim.
	Etnik Politikalar	20	Ayrılcı hareketler ve politikalar, bölgenin zayıf düşmesine neden olmuştur.
		8	Ayrılcı hareketler ve politikalar, bölgenin gelişmesine ve kalkınmasına olumlu katkı sağlamaktadır.
Güvenliğe İlişkin Faktörler	Sandık Güvenliği	13	Sandıktaki oylara ulaşmaya ve onları değiştirmeye kimsenin gücü yetmez.
		1	Güçlü olan kişi, aile veya aşiret, sandık başında da güçlüdür.
	Seçmen Tercihi Güvenliği	19	Seçimde kullandığı oy nedeniyle hiç kimse en ufak bir endişe duymaz, kimsenin başı ağrımaz.
		7	Bazı kişiler, örgüt ya da aşiret korkusuyla istemediği birine veya <u>partiyeye oy verebilmektedir.</u>

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Şahısların Bölgeye Göre Dağılımı

	<i>Merkez</i>	<i>Köy</i>	<i>Toplam</i>
İl Merkezi	5	5	10
Suruç	5	5	10
Harran	5	5	10
Siverek	5	5	10
<i>Toplam</i>	<i>20</i>	<i>20</i>	<i>40</i>

Tablo 3: Araştırmada Kullanılan Örnek Şablon

<i>Hiç Katılmıyorum</i>			<i>Tamamen Katılıyorum</i>			
-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
2 ifade						2 ifade
	3 ifade				3 ifade	
		4 ifade		4 ifade		
			6 ifade			

Araştırmanın Bulguları

Q metodoloji sonuçlarına göre verilerin istatistiki olarak anlamlı (significanteffect/SE) olup olmadığı “ $SE=(1/\sqrt{n}).2,58$ ” formülü ile saptanmaktadır ve bu formül sonucu elde edilen 0,527 sayısı ve üzerindeki faktör değerleri anlamlı sonuç olarak kabul edilmektedir (Demir ve Kul, 2011: 85). Formüldeki n sayısı araştırmada

kullanılan ifade sayısını göstermektedir ve bu uygulamada n sayısı 24 ile ifade edilmektedir. Q metodoloji ile elde edilen sonuçların bilgisayar programı yardımı ile analiz edilmesi neticesinde sonuçların sekiz faktör altında toplandığı, iki faktör altında ise yoğunlaştığı görülmektedir. Uygulama yapılan 40 şahıs içinden de 36 şahsın anlamlı bir grup içerisinde toplandığı diğerlerinin sonuçları ise tabloda dağılık olarak yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4: Q Sort Faktör Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8
1 URFAMERO	0.25	0.24	-0.38	0.63 X	-0.17	0.29	-0.19	0.32
2 URFAM02	0.10	0.25	-0.41	0.55 X	-0.15	0.24	-0.02	0.46
3 URFAM03	0.04	0.57 X	-0.18	0.19	0.48	0.18	-0.03	-0.02
4 URFAM04	0.69 X	0.55 X	-0.00	0.26	0.13	-0.20	0.09	-0.09
5 URFAM05	0.32 X	0.09	0.10	0.02	-0.15	-0.03	0.15	-0.06
6 URFK01	0.31	0.57 X	0.34	0.11	0.14	0.06	0.23	0.26
7 URFK02	0.58 X	0.44	0.25	0.24	0.06	-0.00	-0.15	-0.10
8 URFK03	0.39	0.41	0.37	0.11	0.25	-0.33	-0.07	0.00
9 URFK04	0.51	0.63 X	0.31	-0.06	0.32	-0.19	-0.02	0.00
10 URFK05	0.64 X	-0.08	-0.09	0.35	-0.09	-0.28	0.22	-0.08
11 HARM01	0.78 X	0.11	-0.30	-0.22	0.09	0.18	-0.04	-0.06
12 HARM2	0.60 X	-0.61 X	-0.07	-0.06	0.04	-0.08	-0.09	-0.33
13 HARM3	0.83 X	0.08	0.06	-0.01	-0.34	-0.04	-0.16	-0.02
14 HARM04	0.79 X	0.40	-0.08	0.02	-0.16	0.12	0.13	0.00
15 HARM05	0.75 X	0.23	-0.04	0.29	-0.39	-0.02	-0.16	0.07
16 HARK01	0.69 X	0.02	-0.00	-0.34	-0.19	-0.31	-0.01	0.28
17 HARK02	0.56 X	-0.35	0.19	0.17	0.01	-0.38	-0.11	0.17
18 HARK03	0.64 X	-0.24	-0.21	-0.31	-0.24	0.43	-0.02	0.09
19 HARK04	0.39	0.24	-0.58 X	0.29	-0.04	-0.28	0.01	0.20
20 HARK05	0.68 X	0.36	-0.26	-0.17	0.07	0.14	0.00	-0.14
21 SURM01	0.45	0.09	0.25	-0.49	-0.11	-0.30	-0.29	0.16
22 SURM02	0.70 X	0.14	0.22	-0.17	-0.21	-0.06	0.08	-0.26
23 SURM03	0.11	-0.01	0.08	0.40	0.34	-0.06	0.21 X	0.02
24 SURM04	0.13	0.77 X	0.29	-0.12	0.27	-0.09	-0.20	0.23
25 SURM05	0.12	0.67 X	0.31	0.28	0.28	0.05	-0.28	0.26
26 SURK01	-0.24	0.15	0.69 X	0.43	-0.17	0.21	0.09	0.13
27 SURK02	-0.66	0.16	0.40	0.49	-0.39	-0.05	-0.07	-0.26
28 SURK03	-0.26	-0.00	0.70 X	0.40	-0.31	0.04	-0.05	-0.12
29 SURK04	-0.15	0.40	0.29 X	-0.54 X	-0.21	0.18	0.48	0.24
30 SURK05	0.08	0.51	0.22	-0.50	-0.22	0.21	0.49	0.04
31 SIVM01	0.25	0.49	-0.24	0.18	0.16	0.24	0.05	-0.61 X
32 SIVM02	0.46	-0.17	0.46	-0.03	-0.26	0.52 X	-0.15	-0.15
33 SIVM03	0.47	-0.38	0.09	0.01	-0.26	-0.26	0.30	0.13
34 SIVM04	0.80 X	0.17	-0.23	-0.17	0.05	0.14	0.10	-0.17
35 SIVM05	0.61 X	-0.25	0.08	0.30	-0.04	-0.36	0.40	-0.08
36 SIVK01	0.34	-0.83 X	0.21	0.08	0.18	0.11	-0.00	0.11
37 SIVK02	0.40	-0.76 X	0.23	-0.01	0.12	0.33	-0.03	0.10
38 SIVK03	0.47	-0.58 X	0.19	0.06	0.17	0.16	-0.01	0.18
39 SIVK04	0.56 X	-0.58 X	0.15	0.16	0.38	0.22	0.07	0.14
40 SIVK05	0.59 X	-0.58 X	0.31	0.02	0.38	0.07	-0.08	0.02

İlk iki faktördeki yoğunluk incelendiğinde ise araştırmaya Şanlıurfa merkez ve köylerden katılanların kendi içinde homojen bir görüntü sergilediği ve iki faktörde de eşit olarak dağıldığı görülmektedir. Araştırmaya Harran ilçe merkezinden ve köylerden katılanların ise ekseriyetle birinci faktörde yoğunlaştığı ifade edilebilir. Suruç merkezden araştırmaya katılanların ikinci faktörde yoğunlaştığı görülürken, Suruç'un köylerinden katılanların diğer faktörlerde (3-4 ve 6. faktörlerde) toplandıkları müşahede edilmektedir. Yine Siverek merkezden araştırmaya katılanların birinci faktörde Siverek köylerden araştırmaya katılanların ise ikinci faktörde yoğunlaştıkları da görülmektedir. Ayrıca araştırmaya köylerden katılanlar ile il ve ilçe merkezlerinden katılanların da ilk iki faktörde homojen olarak dağıldıkları araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Diğer bir ifade ile araştırmaya Harran ve Siverek ilçe merkezinden katılanlar ile Harran'ın köylerinden katılanların, aynı (birinci) faktörde yoğunlaştıkları, Suruç ilçe merkezi ile Siverek'in köylerinden araştırmaya katılanların diğer bir (ikinci) faktörde yoğunlaştığı, Suruç'un köylerinden araştırmaya katılanların ise bu iki faktörün dışındaki diğer faktörlere dağıldıkları ifade edilebilir. Şanlıurfa il merkezi ve merkeze bağlı köylerden araştırmaya katılanların ise tamamen ikiye ayrıldığı, yarısının Harran ve Siverek ilçe merkezi ile Harran'ın köyleri ile aynı görüşte (faktörde) toplandığı diğer yarısının ise Suruç ilçe merkezi ile Siverek'in köyleri ile aynı görüşte (faktörde) toplandığı ifade edilebilir.

Araştırmaya Siverek ve Harran ilçe merkezinden katılanlar ile Harran'a bağlı köylerden katılanların faktör analizine göre en yoğun olarak destekleri görüşler şu şekilde sıralanabilir:

No İfadeler

- 20 Ayrılkçı hareketler ve politikalar, bölgenin zayıf düşmesine neden olmuştur.
- 17 İnançlarım ya da siyasal görüşüme uygun olan partiye oy veririm.
- 2 Eğer aday gerçekten liyakatli ise etnik kimliğine (Kürt, Türkmen, Arap vs.) bakmadan desteklerim.
- 1 Güçlü olan kişi, aile veya aşiret, sandık başında da güçlüdür.

Araştırmaya Suruç merkez ve Siverek'e bağlı köylerden katılanların faktör analizine göre en *yoğun olarak destekleri* görüşler şu şekilde sıralanabilir:

No İfadeler

- 9 Seçimlerde aday olabilmek için PKK'nın görüşü önemlidir.
- 10 Oyumum kime vereceğime ailem ya da aşiretim asla karışmaz.
- 20 Ayrılkçı hareketler ve politikalar, bölgenin zayıf düşmesine neden olmuştur.
- 16 Seçimlerde (yaşlı-genç, kadın-erkek) herkes kendi oyunu bizzat kendisi kullanır.

Araştırmaya Siverek ve Harran ilçe merkezinden katılanlar ile Harran'a bağlı köylerden katılanların faktör analizine göre *kesinlikle desteklemedikleri* görüşler şu şekilde sıralanabilir:

No İfadeler

- 8 Ayrılıkçı hareketler ve politikalar, bölgenin gelişmesine ve kalkınmasına olumlu katkı sağlamaktadır.
 - 9 Seçimlerde aday olabilmek için PKK'nın görüşü önemlidir.
 - 5 Seçimde vereceğim oyu, inançlarım ya da siyasal görüşüm belirlemez.
 - 13 Sandıktaki oylara ulaşmaya ve onları değiştirmeye kimsenin gücü yetmez.
-

Araştırmaya Suruç merkez ve Siverek'e bağlı köylerden katılanların faktör analizine göre *kesinlikle desteklemedikleri* görüşler şu şekilde sıralanabilir:

No İfadeler

- 4 Aile reisi, ağa ya da muhtar seçimlerde zaman zaman aileleri adına da oy kullanabilir.
 - 22 Oyumu kime vereceğimi bazen aileme ya da aşiretime danışırım.
 - 15 Seçimde aşiretimden ya da ailemden bir aday varsa öncelikle onu desteklerim.
 - 21 Çevremdeki insanların çoğu, aşiretinden ya da ailesinden izin almadığı sürece aday olamazlar.
-

Araştırmaya katılanların (iki faktörde de yoğunlaşan grupların) üzerinde görüş birliğine vardıkları başlıca ifadeler şu şekilde sıralanabilir:

No	İfadeler	Faktör	
		1	2
2	Eğer aday gerçekten liyakatli ise <u>etnik kimliğine (Kürt, Türkmen, Arap vs.) bakmadan desteklerim.</u>	2	2
3	Eğer aday gerçekten nitelikli ve liyakatli ise aşiretine bakmadan doğrudan desteklerim.	1	1
11	Partimin öne çıkardığı adayın yetersiz olduğunu düşünürsem, seçimde <u>onu desteklemem.</u>	0	0
20	Ayrılcı hareketler ve politikalar, bölgenin zayıf düşmesine neden olmuştur.	3	3

Araştırmaya katılanların (iki faktörde de yoğunlaşan grupların) üzerinde görüş ayrılığı yaşadıkları başlıca ifadeler şu şekilde sıralanabilir:

No	İfadeler	Faktör	
		1	2
9	Seçimlerde aday olabilmek için PKK'nın görüşü önemlidir.	-3	3
4	Aile reisi, ağa ya da muhtar seçimlerde zaman zaman aileleri adına da oy kullanabilir.	1	-3
8	Ayrılcı hareketler ve politikalar, bölgenin gelişmesine ve kalkınmasına olumlu katkı sağlamaktadır.	-3	1
15	Seçimde aşiretimden ya da ailemden bir aday varsa öncelikle onu desteklerim.	0	-2

Bulguların Yorumlanması

Araştırma bulgularında, Harran ve Siverek ilçe merkezinden katılanlar ile Harran'ın köylerinden katılanların, aynı (birinci)

faktörde yoğunlaştıkları, Suruç ilçe merkezi ile Siverek'in köylerinden araştırmaya katılanların ise diğer bir (ikinci) faktörde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre, Şanlıurfa il merkezi ve merkeze bağlı köylerden araştırmaya katılanların tamamen ikiye ayrıldığı ve araştırmaya katılan diğer ilçe ve köylerdeki şahıslar ile aynı faktörde toplandıkları ifade edilebilir. Diğer bir ifade ile Şanlıurfa il merkezinde ve merkeze bağlı köylerde ikamet eden şahısların, Harran, Suruç ve Siverek ilçelerindeki şahıslar ile aynı görüşte toplandıkları ve bu ilçeleri yansıttıkları ifade edilebilir. Buradaki tek istisna Suruç'a bağlı köylerde ikamet eden şahısların görüşleridir. Onların görüşleri diğerleri gibi ilk iki faktörde toplanmamakla beraber, diğer faktörlerde (3-4 ve 6. faktörlerde) yoğunlaştıkları müşahade edilmektedir. Bu durum da Suruç'un köylerindeki şahısların diğer bölgelerle aynı fikirde olmadıkları, hatta kendi aralarında bile tek bir faktör üzerinde yoğunlaşmadıkları ifade edilebilir. Yani Suruç'un köylerinde ikamet eden şahısların, seçmen tercihine etki eden faktörler hususunda farklı görüş ve değerlendirmelere sahip oldukları söylenebilir.

Siverek ve Harran ilçe merkezinde yaşayanlar ile Harran'a bağlı köylerde yaşayanlara göre seçmen tercihine etki eden faktörler öncelikle demografik, ardından ideolojik, sonra da güvenliğe ilişkin faktörler olarak görülebilmektedir. Aynı husus Suruç ilçe merkezi ile Siverek'in köylerinde yaşayanlara göre ise öncelikle kültürel, ardından feodal sonra da demografik faktörler olarak ifade edilebilir.

Siverek ve Harran ilçe merkezi ile Harran'a bağlı köylerde yaşayanların algısına göre, "ayrılıkçı hareketler ve politikalar (PKK/KCK terör örgütü ve paralel yapılanmaları) bölgenin zayıf düşmesine neden olmaktadır". Ancak Suruç ilçe merkezi ile Siverek'in köylerinde yaşayanların algısına göre ise "seçimlerde aday olabilmek için PKK/KCK terör örgütünün etkisi hala mevcuttur".

Siverek ve Harran ilçesinde yaşayanlar ile Suruç ilçe merkezinde yaşayanların üzerinde uzlaşıya vardıkları da bazı ifadeler mevcuttur. Bunlardan ilki "ayrılıkçı hareketler ve politikaların (PKK/KCK terör örgütü ve paralel yapılanmaları), bölgenin zayıf düşmesine neden olduğu", diğeri ise "seçimlerde adayların liyakatli olması halinde adayın hiçbir şekilde etnik kimliğine (Kürt, Türkmen, Arap vs.) bakmaksızın destekleneceği" görüşüdür.

Araştırma sonuçları bu iki grubun üzerinde görüş ayrılığı yaşadıkları hususların da bulunduğunu göstermektedir. Örneğin Suruç ilçe

merkezi ile Siverek'in köylerinde yaşayanlara göre "seçimlerde aday olabilmek için PKK'nın görüşü önemli" iken, Siverek ve Harran ilçesinde yaşayanlar ile Harran'ın köylerinde yaşayanlar bu görüşe kesinlikle katılmamaktadır.

"Aile reisi, ağa ya da muhtar seçimlerde zaman zaman aileleri adına da oy kullanabilir" fikrine Suruç ilçe merkezinde yaşayanlar kesinlikle katılmazken, Siverek ve Harran ilçesinde yaşayanların bu konudaki görüşleri nötre yakındır. Benzer şekilde, "ayrılıkçı hareketler ve politikalar (PKK/KCK terör örgütü ve paralel yapılanmaları) bölgenin gelişmesine ve kalkınmasına olumlu katkı sağlamaktadır" fikrine Siverek ve Harran ilçesinde yaşayanlar kesinlikle katılmazken, fikrine Suruç ilçe merkezinde yaşayanların bu konudaki görüşleri nötre yakındır.

Sonuç ve Tartışma

Şanlıurfa, PKK/KCK terör örgütünün ortaya çıkışına şahitlik etmesi, örgütün üst düzey yöneticilerinin memleketi olması ve terör örgütünün kırsal kadrosuna önemli oranda yeni katılım örgüt mensubu göndermiş olmasıyla terör tehdidi ile yüz yüze olan bir şehirdir. Aşiret kültürünü yaşatarak günümüze kadar ulaştıran bir şehir olmasıyla Güneydoğu Anadolu bölgesinin temel karakteristik özelliklerini birebir yansıtmaktadır. Türkmen, Kürt ve Arap yurttaşların uzun yıllar bir arada sorunsuz bir şekilde yaşadığı kent olma özelliği ile de "Halil İbrahim" anlayışını doğrudan yansıtmaktadır. Kentin bu nitelikleri de göz önüne alınarak, Şanlıurfa'da seçmen tercihini etkileyen faktörlerin neler olabileceği, bu etmenlerin Türkiye'nin diğer şehirlerindeki etmenlerden farklı olup olmayacağı ve Şanlıurfa'daki seçmen tercihlerini etkileyen faktörler arasında seçim güvenliğinin bulunup bulunmadığı araştırmanın temelini oluşturmuştur.

Şanlıurfa ili ölçeğinde 8 ayrı bölge belirlenerek yapılan araştırma sonuçları, Arap nüfusun yoğun olduğu Harran ilçesi ile feodal faktörlerin egemen olduğu Siverek ilçesinin aynı görüşler çerçevesinde buluşmasına rağmen Kürt nüfusun yoğun olduğu Suruç ilçesinin konuya daha farklı bir açıdan baktığını göstermektedir. Fakat Şanlıurfa il merkezi ve merkeze bağlı köylerde yaşayanların ise bu iki grubu da temsil ettiği/yansıttığı anlaşılmaktadır. Bu da Şanlıurfa il merkezinin birçok açıdan ilçe merkezi ve köyleri temsil ettiğini göstermektedir.

Siverek ve Harran ilçe merkezi ile Harran'a bağlı köylerde yaşayanlara göre seçmen tercihine etki eden faktörler sırası ile demografik, ideolojik ve güvenliğe ilişkin faktörler olarak görülürken, Suruç ilçe merkezi ile Siverek'in köylerinde yaşayanlara göre ise bu durum kültürel, feodal ve demografik faktörler olarak görülmektedir. Fakat seçmen tercihine etki eden güvenliğe ilişkin faktörler geniş perspektifli olarak tanımlandığında (salt sandık güvenliğinden seçim ortamının güvenliğine doğru geçiş), güvenliğe ilişkin faktörlerin diğer faktörlere göre daha önemli ve baskın olduğu görülebilmektedir. Örneğin araştırmada, seçimlerde aday olabilmek için aşiretin ya da terör örgütünün etkisinin olup olmadığı feodal faktör olarak tanımlanmışsa da, Suruç ilçe merkezi ile Siverek'in köylerinde yaşayanların "seçimlerde aday olabilmek için PKK'nın görüşü önemlidir" görüşünü öne çıkarması, seçim ortamının güvenliğine ilişkin de önemli ipuçları vermektedir.

Araştırmanın diğer bulguları da dikkate alınarak genel çerçeveye bakıldığında, diğer kentlerde yapılan araştırmaların aksine seçmen tercihleri üzerinde demografik, feodal, kültürel ve güvenliğe ilişkin faktörlerin daha dominant olduğu açıkça görülebilmektedir.

Dolayısıyla bölge insanının (oy verme ya da aday olma konusunda) siyasi tercihlerini özgür bir şekilde belirleyebilmesi, bunu herhangi bir çekince veya endişe duymaksızın sandığa yansıtabilmesi için, diğer bir anlatımla geniş manada seçim ortamının güvenliğini tesis edebilmek için demografik, feodal, kültürel ve güvenliğe ilişkin faktörlerin yeniden ele alınması gerekmektedir.

Seçim güvenliği sadece sandık güvenliğinden ya da bir günün (seçim gününün) güvenliğinden ibaret görülmemelidir. Çünkü yılın diğer günlerinde kendisini güvende hissetmeyen birey ne tedbir alırsa alınsın seçim gününde de kendisini güvende hissetmeyecektir. Bu nedenlerden ötürü seçim güvenliği, "seçime ilişkin değerlerin korunması" olarak tanımlanmalı, toplumsal huzur ve güven ortamı ile ilişkilendirilmeli, geniş bir çerçeveden ve çok yönlü olarak ele alınmalıdır.

Kaynakça

AKGÜN, B. (2002) *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven*, Nobel Yayınları, Ankara.

AKGÜN, B. (2007) “Türkiye’de Seçmen Davranışının Ekonomi Politik’i Üzerine Bir Model Denemesi”, <http://www.liberaltdt.org.tr/idd/m14/DDbiak.htm>, Erişim Tarihi: 12.05.2007.

AKGÜN, B. (2007) *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler ve Siyasal Sistem*, Nobel Yayınları, Ankara.

AYDEMİR, N. (2008) *Voting Intentions of Turkish Youth in the Netherlands and Their Explanations*, unpublished Master Thesis, Leiden University, Leiden, Holland.

AYDIN, K. ve Volkan, Özbek (2004) “Ailenin Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 2, ss. 144-167.

BAHAR, Halil İ. (2009) *Sosyoloji*, USAK Yayınları, Ankara.

BALDWIN, David A. (1997) “The Concept of Security”, *Review of International Studies*, Vol:23, Issue:01, p: 5-26.

BENNET, Lance W. ve Barts R. Salisbury (1987) “Rational Choice: The Emerging Paradigm in Election Studies”, (Ed. Samuel Long), *Research in Micropolitics*, V.2: JAI Press Inc., p. 1-30.

BRAUCH, Hans G. (2008) “Conceptual Quartet: Security and its Linkages with Peace, Development and Environment”, (Ed. Hans Günter Brauch), *Globalization and Environmental Challenges Reconceptualizing Security in the 21st Century*, Berlin ve Heilderberg: Springer-Verlag.

CANÖZ, K. (2010) “Seçmen Tercihinde Aday İmajının Rolü: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Öncesinde Konya Seçmeni Üzerine Bir Araştırma”, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, ss. 95-114.

ÇAM, E. (1995) *Siyaset Bilimine Giriş*, Der Yayınevi, İstanbul.

DAHL, Robert A. (1994) “A Democratic Dilemma: Sytem Effectiveness versus Citizen Participation”, *Political Science Quarterly*, Cilt 109, Sayı 1.

DAHL, Robert. A (2001) *Demokrasi Üstüne*, (çev. Betül Kadioğlu) Phoenix Yayınları, Ankara.

DAMLAPINAR, Z. (2000) “Basının Seçmen Davranışını Etkileme Süreci”, *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, ss. 90-115.

DEMİR, F. ve Mehmet, Kul (2011) *Modern Bir Araştırma Yöntemi: Q Metodu*, Adalet Yayınevi, Ankara.

DİLBER, F. (2012) “Siyasal Toplumsallaşmada Seçmenlerin Siyasal Tercihine Sosyal Unsurların Etkisi; Karaman İli Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 32.

DOĞAN, A. ve Göksel Göker (2010), “Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği)”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, ss.159-187.

DOWNS, A. (1957) *An Economic Theory of Democracy*, Harper, New York.

ERKAN, R. ve Mahzar Bağlı (2005) “Diyarbakır’da Seçmen Davranışı ve Seçmen Davranışının Oluşmasında Yerel Medyanın Rolü”, *Selçuk İletişim*, Cilt 3, Sayı 4, ss.181-196.

ESMER, Y. (2002) “At The Ballot Box: Determinants Of Voting Behavior in Turkey”, (Ed: Y. Esmer ve S. Sayarı), *Politics, Parties and Elections in Turkey*, Boulder: Lynn Rienner.

GÖKÇE, O., Birol Akgün ve Süleyman Karaçor (2002) “3 Kasım Seçimlerinin Anatomisi: Türk Siyasetinde Süreklilik ve Değişim”, *S. Ü. İİBF Sosyal ve İktisadi Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, ss.1-36.

HARROP, M. ve William L. Miller (1987) *Election and Voters: A Comparative Introduction*, Mcmillan, London.

KALAYCIOĞLU, E. (1999) “The Shaping of Party Preferences in Turkey: Coping with the Post-Cold War Era”, *New Perspectives on Turkey*, No. 20, p. 47-76.

KIŞLALI, Ahmet T. (1994) *Siyaset Bilimi*, İmge Yayınları, Ankara.

LIPSET, Seymour M. (1973) “Political Sociology,” (Ed. Smelser, N.J.), *Sociology: An Introduction*, New York: John Wiley And Sons.

NEGİZ, N. ve Fulya Akyıldız (2012) “Yerel Seçimlerde Seçmenin Tercihi

Üzerinde Aday İmajının Etkisi: Uşak Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1, Sayı 15, ss.171-199.

ÖZCAN, Yusuf Z. (1998) “Siyasi Parti Tercihlerini Belirleyen Etmenler: İstanbul Örneği”, *Toplum ve Bilim*, Sayı 76, ss. 188-212.

SAĞIR, Öztoprak, M. ve Naci Karkın (2005) “Demokrasinin Güncel Sorunları ve Demokratik Paradokslar”, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, No.10, ss. 1-25.

SENCER, M. (1974) *Türkiye’de Sınıfsal Yapı ve Seçmen Davranışları*, May Yayınları, İstanbul.

SİTEMBÖLÜKBAŞI, Ş. (2004) “1995 ve 199 Yıllarıyla Karşılaştırmalı olarak 3 Kasım 2002 Seçimlerinde Siyasal partilerin Sosyo-ekonomik Tabanları: Isparta Örnek Olayı”, *SDÜ İİBF Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, ss. 77-98.

VERGİN, N. (2003) *Siyasetin Sosyolojisi*, Bağlam Yayınları, İstanbul.

WOLFERS, A. (1952) “ ‘National Security’ as an Ambiguous Symbol”, *Political Science Quarterly*, Cilt 67, Sayı 4, ss. 481-502.